

*Пошук Катерина Сергіївна,
Національний університет "Острозька академія"*

ГЕНДЕРНІ МАРКЕРИ, ПРИТАМАННІ ЧОЛОВІЧОМУ ТА ЖІНОЧОМУ ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННЮ

У статті здійснено лексико-стилістичний аналіз мовних особливостей чоловіків та жінок-авторів, виокремлено деякі особливості мовної поведінки статей на основі статей американського часопису "US News & World Report".

Ключові слова: мовна поведінка, гендерний маркер, міжгендерний маркер, чоловіча і жіноча мовна поведінка.

The article deals with the lexico-stylistic analysis of the linguistic features of male and female writers; presents some features of the linguistic behavior basing on the articles of the American periodical "US News & World Report".

Keywords: language behavior, gender marker mizhhendernyy marker, male and female linguistic behavior.

Сучасному суспільству властиве стереотипне мислення й сприйняття гендерних відмінностей. При першому ж враженні, велика кількість людей приписує співрозмовникові не ті якості, які він має насправді, а ті, котрі в їх уявленні повинен мати представник даної статі. Такі гендерні відмінності не оминули і наше мовлення.

Актуальність наукового дослідження полягає у потребі додаткового глибинного вивчення таких гендерних розбіжностей у особистісному мовленні, оскільки дозволить простежити, як мовна характеристика людей різної статі відображає комунікативні стереотипи, що вже існують.

Об'єктом дослідження є статті американського часопису "US News&WorldReport", що відтворюють ситуації формального міжгендерного спілкування.

Предметом аналізу є лексичні й стилістичні мовні особливості авторів-чоловіків і авторів-жінок, типові для гендерної комунікативної поведінки.

Метою дослідження є аналіз лексико-стилістичних мовних особливостей чоловіків та жінок-авторів і вивчення мовної поведінки статей.

Гендерний аналіз був започаткований у 70-х роках XX століття у британській та американській лінгвістиці (Д. Камерон, Р. Лакофф). Протягом останнього десятиріччя гендерна проблема активно досліджується й у вітчизняному мовознавстві (О. Л. Бессонова, О. Л. Козачишина, А. П. Мартинюк, К. В. Піщикова, О. М. Холод та ін.).

Поняття гендер не є лінгвістичною категорією. Проте мова та мовлення можуть бути проаналізовані з точки зору відображення у них гендерних відносин. Саме через те, що гендер є компонентом як колективної, так і індивідуальної свідомості, його необхідно вивчати як когнітивний феномен, що проявляється як в стереотипах, що фіксуються мовою, так і в мовній поведінці індивідів.

Чоловічий і жіночий стилі спілкування в основному формуються під впливом історично сформованих статево-рольових стереотипів, хоча не заперечується й роль психофізіологічних особливостей. Виходячи з цього, можемо виділити головні особливості чоловічого писемного мовлення:

1. Використання армійського, часом навіть тюремного жаргону.
2. Велика частота вживання ввідних слів, які мають значення констатації факту: *очевидно (obviously; evidently), звичайно (ofcourse, certainly, tobesure, surely), безсумнівно (beyonddoubt, decidedly, evidently).*
3. Використання великої кількості абстрактних іменників.
4. При необхідності передачі емоціонального стану, оцінки предмета чи явища – використання слів з найменшою емоціональною індексацією; одноманітність лексичних засобів при передачі емоційного стану.
5. Поеднання офіційно і емоційно маркованої лексики при зверненні до рідних та близьких людей.
6. Використання газетно-публіцистичних кліше.
7. Використання нецензурних слів як ввідних і одноманітність в їх використанні, а також переважання конструкцій на позначення дій та процесів, дієслів активного стану.
8. Невідповідність знаків пунктуації емоціональному "жару" мови.

Якщо говорити про структурний рівень, то слід зауважити наступне:

1. Чоловіки намагаються зберегти структурованість композиції розмови, віддаючи перевагу коротким реченням.
2. Велика частота граматичних помилок.
3. При аналізі синтаксичної структури текстів було виявлено, що чоловіки частіше використовують підрядний, а не сурядний зв'язок.
4. Чоловіки частіше вживають складні синтаксичні конструкції, як то складнопідрядні речення.
5. Рідше зустрічаються окличні і питальні речення.
6. Рідше використовуються неповні речення й еліптичні конструкції.
7. Зворотний порядок слів менш властивий чоловічій письмовій мові.

Жіночу мовну поведінку характеризують також як ввічливу й гіперкоректну, як більш “гуманну”. На думку дослідників [2;4] це проявляється в тому, що жінки частіше використовують емпізу (– підсилення емоційної виразності мови зміною інтонації та застосуванням різних риторичних фігур), частіше чоловіків ухиляються від прямої відповіді на запитання, жінки схильні до вживання престижних, стилістичних підвищених форм, книжкової лексики, ввічливих форм, аніж чоловіки. Мова чоловіків “компактніша”.

У словнику жінки переважають емоційні слова, гіпертрофовані оцінки, надзвичайно активні зменшувально-пестливі та збільшувальні імена. Чоловіки, навпаки, з одного боку тяжіють до абстрактних висловів, а з іншого – полюбують вразити несподіваною асоціацією, нестандартним мовним зворотом тощо. Не буде перебільшенням сказати, що в цілому жінки переважають чоловіків у розмовній мові в аспекті конкретики її вокабуляру. Емоція пронизує мовний самовияв жінки і поширюється на весь її словник через інтонацію та експресивний синтаксис.

На морфологічному рівні також відзначаємо ряд особливостей. Так, дієслів у мові чоловіків набагато більше, але чоловіки виявили чітку преференцію до використання дієслів недоконаного виду в активному стані. Статистично значимими для чоловічої писемної мови стали співвідношення вживань “іменників до дієслів” (на користь іменників) і “прислівників до прикметників” (прикметники зустрічаються частіше прислівників).

Наведені факти говорять про те, що між чоловічою і жіночою мовою, як письмовою, так і усною, існують певні розбіжності, а отже є ціла система факторів, що впливають на ці відмінності чи зумовлюють їх. Тож, метою подальших гендерних досліджень має бути вивчення мовної поведінки статей, виділення і опис особливостей чоловічого та жіночого мовного малюнка.

Література:

1. Гендер: лінгвістичні аспекти [Електронний ресурс] / Кириліна А. В. – Режим доступу: <http://www.feminist.org.ua/library/gender/lingvistic.php>
2. Кронгауз М. Sexus, или Проблема пола в русском языке / Кронгауз М. Русистика. Славистика. Индоевропеистика. – М., 1996. – С. 510-525.
3. Основы гендерных исследований. Хрестоматия / [відпов. ред. О. Воронина]. – М. : МЦГИ-МВШСЭН, 2000. – 395 с.
4. Языки гендер в призмееанглоязычных исследований [Електронний ресурс] / Двинянинова Г. С. – режим доступу: <http://www.language.psu.ru/bin/view.cgi?art=0097&th=yes&lang=rus>
5. Coates J. Language and Gender: A Reader. / Coates J. – Oxford: Blackwell Publishers, 1999. – 513 p.
6. Jespersen O. The Woman in Cameron. The Feminist Critique of Language. Second edition. / Jespersen O. – London: Routledge, 1990. – pp. 225–241.
7. Lakoff R. Language and Woman's Place. / Lakoff R. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.